

Vladimir Nabokov

LA VERITABLE VIDA
D'EN SEBASTIAN
KNIGHT

Traducció de Ferran Ràfols Gesa

El cercle *de VIENA*

En Sebastian Knight va néixer el 31 de desembre de 1899, a l'antiga capital del meu país. Una vella dama russa que per algun motiu obscur m'ha demanat que no en difongui el nom em va ensenyar casualment a París el seu diari de temps passats. Tan anodins van ser aquells anys (aparentment) que la seva compilació de detalls diaris (que sempre és un mètode molt precari d'autopreservació) gairebé mai no anava més enllà d'una breu descripció del temps del dia, i és curiós constatar que els diaris personals dels monarques —independentment dels problemes que assolin els seus regnes— s'ocupen sobretot d'aquest mateix tema. Com que la sort és com és quan no se la força, en aquell text hi vaig trobar un detall que potser no hauria pogut trobar si m'hagués proposat d'indagar-ho. Gràcies a això, puc afirmar amb certesa que en Sebastian va néixer un matí bonic i sense vent, amb dotze graus (Réaumur) sota zero... que és tot el que aquella bona dona va considerar digne d'apuntar. Ben mirat, però, no veig una veritable necessitat de respectar-ne l'anonimat. La possibilitat que arribi a llegir aquest llibre sembla molt remota. El nom de la dama era, i és, Olga Olegovna Orlova, una al·literació ovoide que hauria sigut una llàstima no compartir.

Una exposició tan eixuta no pot transmetre en absolut al lector poc viatjat les delícies implícites d'un dia d'hivern com el que es descriu a Sant Petersburg; el luxe pur d'un cel sense núvols que no pretén escalfar la carn, sinó complaure la vista; la lluïssor

de les fulles dels trineus sobre la neu trepitjada, en carrers espaiosos, marronosos als carrils centrals de resultes d'una densa barreja de fems de cavall; el manyoc llampant dels globus d'un venedor ambulat guarnit amb un davantal; la volta delicada d'una cúpula daurada esmorteïda per la refulgència d'un polsim de gebre; els bedolls dels jardins públics amb cada branquilló perfilat de blanc; el grinyol i la dringadissa del trànsit hivernal... i, dit sigui de passada, quina sensació tan peculiar, quan mires una postal antiga (com la que he posat ara mateix a la taula per distreure una estona el nen que tinc a la memòria) constatar l'estil atzarós amb què els taxis russos giraven allà on els semblava bé, a qualsevol lloc i sense cap mirament, de manera que en comptes del flux lineal i engavanyat del trànsit modern el que s'observa —en aquesta fotografia acolorida— és un carrer ample com un somni ple de carruatges que segueixen camins oblics sota un cel increïblement blau, que, més enllà, es fon automàticament en una resplendor rosada de banalitat mnemònica.

No he aconseguit mai cap fotografia de la casa on va néixer en Sebastian, però la conec bé, perquè jo mateix hi vaig néixer uns sis anys més tard. Érem fills del mateix pare, que s'havia tornat a casar poc després de divorciar-se de la mare d'en Sebastian. Estranyament, aquest segon matrimoni no s'esmenta en cap moment del llibre del senyor Goodman, *La tragèdia de Sebastian Knight* (publicat el 1936, i al qual tindrè ocasió de referir-me d'una manera més completa); de manera que és inevitable que els lectors d'en Goodman em considerin inexistent: un fals parent, un impostor xerraire; però el mateix Sebastian, en la seva obra més autobiogràfica (*Objectes perduts*) dedica unes paraules amables a la meva mare, que crec que se les mereixia. Tampoc no és exacte, com va insinuar la premsa anglesa després de la mort d'en Sebastian, que el seu pare morís en un duel el 1913; de fet,

es recuperava a bon ritme de la ferida de bala que tenia al pit, quan —passat tot un mes— va enganxar un constipat que el seu pulmó a mig guarir no va poder superar.

Bon soldat, divertit i amb bon cor, ple de vida, el pare tenia la mateixa veta d'inquietud aventurera que en Sebastian va heretar com a escriptor. Se sap que, l'hivern passat, en un dinar literari a South Kensington, un vell i celebrat crític, la brillantor i l'erudició del qual sempre he admirat, va comentar amb relació a la inoportuna mort d'en Sebastian Knight: «Pobre Knight! De fet va tenir dos períodes; el primer: un home anodí que destrossava l'anglès; i el segon: un home destrossat que escrivia en un anglès anodí». Un dard malintencionat, malintencionat en més d'un sentit, perquè resulta molt fàcil parlar d'un autor mort girant l'esquena als seus llibres. M'agradaria pensar que, quan la recorda, el bromista no està gaire orgullós d'aquesta broma en concret, i més sabent que es va mostrar molt més contingut quan ressenyava l'obra d'en Sebastian Knight ara fa uns anys.

Amb tot, s'ha de reconèixer que, en un cert sentit, la vida d'en Sebastian, tot i no ser ni de bon tros anodina, no va tenir mai el vigor extraordinari del seu estil literari. Cada cop que obro un dels seus llibres em sembla que veig el meu pare entrant com un esperitat; aquella manera seva d'esbatanar la porta i llançar-se immediatament sobre un objecte desitjat o una criatura estimada. La primera imatge que en tinc sempre és la de perdre l'alè en veure'm enlairat tot d'una amb mig trenet de joguina encara a la mà i amb els penjolls de vidre de l'aranya de llums perillosament a prop del cap. El pare sempre em deixava caure tan bruscament com m'havia enlairat, de la mateixa manera que la prosa d'en Sebastian arrossega el lector fins que deixa de tocar de peus a terra, i després el sorprèn deixant-lo caure en el joiós anticlímax del paràgraf següent. També hi ha uns quants dels acudits prefe-

rits del pare que troben una formulació exuberant i fantàstica en relats tan típicament knightians com *Albins de negre* o *La còmica muntanya*, potser el millor dels seus contes, una història bonica i peculiar que sempre em fa pensar en un nen que riu en somnis.

Va ser a l'estranger, a Itàlia, pel que en sé, que el pare, que llavors era un jove guàrdia de permís, va conèixer la Virginia Knight. La seva primera trobada es va produir arran d'una cacera de guineus a Roma, a la primeria dels anys noranta, tot i que no sabia dir si això m'ho va explicar la mare o si d'una manera inconscient recordo haver-ne vist una fotografia borrosa en un àlbum familiar. El pare va estar molt de temps fent-li la cort. Ella era la filla de l'Edward Knight, un senyor amb possibles; és tot el que en sé, però com que la meva àvia, una senyora austera i cabuda (d'ella en recordo el vano, les mitenes, els dits blancs i freds) es va oposar emfàticament al matrimoni i com que encara repetia la llegenda de les seves objeccions fins i tot després que el pare es tornés a casar, dedueixo que la família Knight (fos com fos) no acabava d'arribar al llistó (fos el que fos) que requerien fugitius de l'antic règim a Rússia. Tampoc no estic segur de si el primer matrimoni del pare no topava amb algun aspecte de les tradicions del seu regiment; tot i que en realitat el seu èxit militar només va començar amb la guerra del Japó, que va tenir lloc després que la seva primera dona el deixés.

Quan vaig perdre el pare només era un nen, i no va ser fins molt més tard, el 1922, pocs mesos abans de l'última i fatal operació de la mare, que ella em va explicar unes quantes coses que li va semblar que havia de saber. El primer matrimoni del pare no havia sigut feliç. Una dona estranya, inquieta i intrèpida; però no inquieta a la manera del pare. El pare vivia en una percaça constant que només canviava d'objectiu un cop l'havia assolit. La d'ella era desmenjada, capriciosa i erràtica, una recerca que

tot d'una es desviava molt del seu objectiu o que l'oblidava a mig camí, una mica com qui oblida un paraigua en un taxi. Va agafar afecte al pare per un caprici, un caprici que podem qualificar d'intermitent en el millor dels casos, i quan un dia se li va acudir que potser estava enamorada d'un altre (el nom del qual el pare no va sentir mai de llavis seus) va deixar fill i marit tan de sobte com una gota de pluja que comença a lliscar cap avall per una fulla de lilà. El salt de la fulla un cop alliberada de la seva càrrega lluent devia doldre intensament al pare; i no m'agrada gens pensar en el dia que, quan en Sebastian tenia quatre anys, en un hotel de París, mal cuidat per una mainadera perplexa, el pare es va tancar a l'habitació, «una d'aquelles habitacions d'hotel tan escaients per fer d'escenari de les pitjors tragèdies: el rellotge lluent i aturat (amb el bigoti encerat a tres quarts i cinc de dues) sota la seva campana de vidre al relleix d'una malèvola llar de foc, amb una porta vidriera amb la inevitable mosca atordida entre la mussolina i el vidre i un full amb l'encapçalament de l'hotel sobre un tros de paper assecant molt fet servir». És una citació d'*Albins de negre*, que textualment no té res a veure amb aquell desastre, però que conserva el ressò distant del neguit d'un nen ajagut a la moqueta llòbrega d'un hotel sense res a fer, amb una estesa de temps impensada, un temps malmenat, esllenegat...